Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXXIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 9. MAJA (MAY 9), 1941 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 91

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ELIKI NEMIRI N DEMONSTRA- CIJE V BAGDADU

emier Gailani pobeg- il iz glavnega mesta

EMCI IZGUBILI 39 BOMBNIKOV

airo, Egipt. 9. maja.—Velike
nonstracije in nemiri v Bag-
lu proti vladi Iraka, ki je pro-
irala vojno z britskim impe-
m, so rezultirali v begu pre-
rja Gailanija iz glavnega
ta, poročajo tukajšnji listi.
lani je postal predsednik vla-
pred enim mesecem. Kam je
egnil, poročilo ne pove.

eirut, Sirija. 9. maja.—Sem
pela vest iz Bagdada pravi,
so angleški letalci bombardi-
železniško postajo v Bagda-
in koncentracije iraškega vo-
va pri Habbaniyahu, kjer je
lska baza. Iraške čete so se
rale umakniti na druge pozi-
zaradi bombardiranja. An-
ki letalci so metali bombe
na Al Falujo in Ramado.

ondon, 9. maja.—Rimsko ra-
ko poročilo, prestreženo v
donu, je citiralo vest iz An-
e, da je Hadji Shefket, iraški
ni minister, dospel v glavno
ko mesto na posvetovanje s
ni turške vlade. Prej objav-
no poročilo se je glasilo, da se
o vršile diskuzije glede lik-
acije konflikta med Irakom in
iko Britanijo.

ondon, 8. maja. — Roji nem-
letal so se sinoči in danes
raj spet pojavili nad Liver-
lom in drugimi angleškimi
ti in vrgli na tisoče bomb.
erpool je bil najbolj priza-
. Nemški bombniki so ga že
em noči zapored bombardi-
. Letalski minister poroča,
je bilo nadaljnjih sedemnajst
nških bombnikov sestreljenih
oči in danes zjutraj. V zad-
h 24 urah so Nemci izgubili
bombnikov.

eški nemški topovi na fran-
kem obrežju so včeraj bru-
i krogle preko Rokavskega
liva na Dover. Krogle so po-
ile nekaj poslopij in ubile ter
ile mnogo civilistov.

airo, Egipt. 8. maja. — Poro-
o vrhovnega poveljstva ome-
, da so bili angleški napadi
italijanske in nemške kolone
Tobruku uspešni. Angleži so
li veliko število nemških in
lijanskih vojakov in zapleni-
orožje in strelivo.

fenziva proti italijanski ar-
di 30,000 mož, koncentrirani
Amba Alaju, Abesinija, se
daljuje. Ta je edina pozicija
Abesiniji, ki je še v italijan-
h rokah. Fašistični odpor na
h drugih abesinskih frontah
bil zlomljen.

Na fronti pri Sollumu, Egipt,
situacija ni izpremenila. Voj-
operacije ovirajo viharji, ki
gajo v zrak pesek in oblake
ahu. Po okupaciji Solluma so
lijanske in nemške čete obti-
le in ne morejo naprej.

Angleški letalci so včeraj spet
tali bombe na Bengazi, Beni-
, Derno, Gazalo, Bardijo in
rco, Libija. Vojaška letališča
drugi militaristični objekti so
li tarča bomb.

Druga skupina angleških le-
lcev je bombardirala italijan-
o letalsko bazo na otoku Rho-
s. Trije nemški bombniki so
li uničeni v bitki z angleškimi
talci nad Malto, angleškim o-
kom v Sredozemskem morju.

Madrid, Španija. 8 maja. —
ročilo iz La Lineaja se gla-
, da so avtoritete v Gibraltar-
odredile evakucijo civilistov.
tega se sklepa, da bo oboro-
na sila osišča kmalu napadla
ibraltar, angleško trdnjavo ob
odu v Sredozemsko morje.

Halifax napovedal angleško zmago

Podjarmljena ljudstva se bodo uprla

Chicago, 9. maja.—Lord Halifax, angleški poslanik v Washingtonu, je sinoči v svojem govoru pred člani Komercialnega kluba v hotelu Drake napovedal, da bo Velika Britanija zmagala v tej vojni. Hitler ne bo mogel držati podjarmljenih narodov v pokorščini, ker je gotovo, da se bodo prej ali slej uprli.

Poslanik je priznal, da je Anglija dobila težke udarce na bojiščih v zadnjih tednih, toda angleško ljudstvo se bo borilo naprej do zmage. Ono je zdaj bolj nego kdaj prej uverjeno, da bo sovražnik strt.

Senator oplazil jeklarski trust

Zavlačevanje zasedanja državne zbornice

St. Paul, Minn. — Državni senator John A. Blatnik (Slovenec iz Chisholma) je v svojem govoru po radiu dejal, "da so lobisti jeklarskega trusta odgovorni za zavlačevanje zasedanja državne zbornice, ker hočejo, da ta sprejme zakonodajo v prilog trustu. Ako bi zbornica gledala na situacijo realistično v zadnjih dneh zasedanja, bi sprejela zakone za obdavčenje železne rude, kar bi balanciralo državni budžet, zaeno pa bi zmanjšala breme drugim davkoplačevalcem v Minnesoti, malim in velikim."

Senator je dalje rekel, da so bili lobisti jeklarskega trusta stalno na delu, da ga zaščitijo pred dodatnimi davki. Trust ne plačuje pravičnega deleža davka državi. Okupacijski d a v e k 10½% pomeni, da je trust izvojeval nadaljnjo zmago in se izognil davčnim obligacijam napram državi. Governer Stassen skuša zagovarjati ta davek kot najvišji v zgodovini, čeprav ve, da je znašal 18.4% na tono rude l. 1937 in samo 13% v tem letu. Ta davek je bil odobren, ko ima Minnesota le delno korist od prosperitete, katera je prišla kot posledica izvajanja obrambnega programa, dočim jo jeklarski trust, ki operira s polno kapaciteto, uživa stoodstotno.

"Poslušalce zagotavljam, da bi bil državni budžet uravnovešen, če bi bila železna ruda obdavčena tako kot bi morala biti," je rekel Blatnik. "Jeklarski trust bi moral plačevati davke na isti osnovi kot jih plačujejo farmarji."

Blatnik je omenil v svojem govoru, da bo jeklarski trust pobral 150,000,000 ton železne rude v minnesotskih rudnikih v prihodnjih dveh letih. Vrednost te bo znašala čez milijardo dolarjev, toda prebivalci ne bodo imeli nobene koristi. Dohodki prebivalcev v železnem okrožju se bodo znižali za enajst milijonov dolarjev v desetih letih.

Državni poslanec William Berlin je priznal dejstvo, da jeklarski trust dominira državno zbornico.

Nova Zelandija pošlje odposlanca v Ameriko

Auckland, Nova Zelandija, 8. maja. — Tu je bilo naznanjeno, da bo trgovinski minister Lands F. Langstone kmalu odpotoval v Združene države, da sklene trgovinsko pogodbo. Prej je bilo naznanjeno, da se vrše pogajanja glede ustanovitve novzelandskega poslaništva v Washingtonu.

KONGRES SPREJEL NAČRT GLEDE ZASEGE PARNIKOV

Predsednik Roosevelt dobi zahtevano oblast

NADALJNJA POMOČ ANGLIJI

Washington, D. C., 8. maja. — Nižja kongresna zbornica je sprejela načrt, da predsednik Roosevelt lahko odredi zasego tujih parnikov, ki se nahajajo v ameriških lukah, z 266 proti 120 glasovom. Za načrt je glasovalo 212 demokratov, 51 repulbikancev in trije progresivci, proti pa 100 republikancev, 19 demokratov in eden član Ameriške delavske stranke (New York).

Nasprotniki načrta so argumentirali, da bo Amerika izvršila vojni čin proti osišču z zasego parnikov. V ameriških pristaniščih se nahaja 83 tujih parnikov, med temi dva nemška in 26 italijanskih. V lukah drugih ameriških držav se nahaja nadaljnjih 67 tujih parnikov, ki bodo najbrže tudi zaseženi.

Kongresna akcija je utrla pot za izročitev parnikov Veliki Britaniji. Skupna tonaža teh znaša okrog 830,000 ton.

Republikanska opozicija je predlagala, naj zbornica vrne načrt članom odseka z instrukcijami, naj ga amendirajo tako, da parniki zavojevane države, katere Amerika zaseže, ne morejo biti izročeni drugi zavojevani državi, toda predlog je bil poražen z veliko večino glasov. Ako bi bil sprejet, bi Roosevelt lahko uključil zasežene nemške in italijanske parnike v ameriško trgovsko mornarico, izročiti pa jih ne bi smel Veliki Britaniji, ki se bori proti osišču.

Sprejeti načrt vsebuje provizijo, da se vrednost zaseženih parnikov oceni in kreditira na račun dolga, ki so ga prizadete države naredile v Ameriki. Onim državam, ki ne dolguje ničesar Ameriki, se plača odškodnina. Vsoto odškodnine določi federalna pomorska komisija. Načrt je bil po sprejetju v nižji zbornici poslan v senat, kjer bo, kakor vse kaže, tudi odobren.

Opozicija je v teku debate, ki je trajala tri dni, argumentirala, da bo Amerika storila nadaljnji korak na poti v vojno, če kongres sprejme načrt glede zasege parnikov.

Kitajska se ne pogaja za mir

Diplomat zagovarja Kaišekov režim

Čungking, Kitajska, 8. maja. — Dr. Sun Fo, bivši kitajski poslanik v Moskvi je zanikal poročila o mirovnih pogajanjih z Japonsko, obenem pa je naglasil, da bo Kitajska vztrajala v borbi in s tem preprečila japonski sunek proti Singaporu, angleški pomorski bazi in trdnjavi na Daljnem vzhodu. On je tudi obsodil trditve, da Kitajska ni demokracija. Duh načel, ki jih je formuliral pokojni Sun Jatsen, njegov oče, je vseskozi demokratičen, je dejal Fo. Na teh načelih sloni Kaišekov režim.

Dr. Fo je napovedal poraz Japonske in Nemčije v tej vojni. V bodočnosti bodo vladale svet štiri velesile — Kitajska, sovjetska Rusija, Velika Britanija in Amerika. Krivične pogodbe, vsiljene Kitajski v zadnjih desetletjih, bodo preklicane. Kitajska bo uživala enakopravnost z drugimi veliki narodi vred. Nemčija, Italija in Japonska niso dovolj močne za strtje demokracij.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Mary Teršinar iz Pittsburgha, Kans., je 7. t. m. obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Avto ubil rojakinjo

Indianapolis. — Dne 6. maja je avtomobil smrtno povozil Ano Koren, staro 60 let in rojeno v Mozirju na Štajerskem. Bila je na mestu mrtva. V Ameriki je bila 36 let in tu zapušča moža, tri hčere in dve sestri. Bila je članica društva 34 SNPJ.

Vesti iz Puebla

Pueblo, Colo. — Huda nesreča je zadela tri dekleta, sestri Irene in Mary Sajbel in Julijano Novak, ko se jim je trikrat prekucnil avto, v katerem so se vozile. Irene Sajbel, stara 20 let in rojena tu, je umrla za poškodbami. — Pred dnevi je umrl Anton Centa, star 30 let in rojen tu. Zapušča starše in šest bratov. — Dalje je umrl Frank Pugel, star 28 let in rojen tu. — Rojak John Pavlin je padel tako nesrečno, da si je zlomil roko v zapestju. — Etbin Kirn, član društva SNPJ, se je ponesrečil pri delu v jeklarni; odrezati so mu morali prst na roki.

Čikaške vesti

Chicago. — Poroke: J o s e p h Perko in Lorraine La Pointe (22-19), Paul Železnik in Mary Ondreas (52-47) ter Peter Klein ml. in Helena Klobučar iz East Chicaga (27-19). — Razporoke: Barbara Jošt toži Geo. Jošta za ločitev. Ločitev so iztožile Melva Kristan od Jerryja Kristana, Mary Ribnikar od Johna Ribnikarja, Frances Koren od Johna Korena in Ana Ružič od Jos. Ružiča.

Iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — V tej naselbini je 6. aprila umrla Marija Cigoj iz Malovšč pri Černičah. Bila je samska in v Argentini zapušča dve sestri. — Rojak Zorko Rijavec se je pri delu težko poškodoval na nogi in nahaja se v bolnišnici. — Poroke: Slavko Furlan in Jolanda Cesar iz Nabrežine ter Ivan Markoc iz Kala pri Št. Petru in Albina Klun iz Mislic pri Divači.

Willkie se izrekel za konvoje

Senator Nye obsodil Willkiejev apel

New York, 8. maja. — Wendell L. Willkie, republikanski predsedniški kandidat pri novembrskih volitvah, je sinoči na masnem shodu v M a d i s o n Square Gardnu zahteval manj govorjenja in večjo akcijo s strani Amerike glede pomoči Veliki Britaniji. Shod je aranžiral Odbor za obrambo Amerike s pomaganjem zaveznikom.

Willkie je v svojem govoru poudarjal, da je on za to, da ameriške bojne ladje spremljajo parnike, naložene z orožjem. Amerika mora skrbeti, da orožje, namenjeno Angliji, pride v angleške roke. On je orisal temno sliko, kaj vse lahko pride, če bo Velika Britanija poražena v vojni z osiščem. Dejal je, da ni nobenega dvoma, da bi Amerika prišla na vrsto, če zmagata Nemčija in Italija.

Washington, D. C., 8. maja. — Senator Gerald P. Nye, republikanec iz Severne Dakote, je udaril po Willkieju, ker je na shodu v New Yorku naglašal, da mora Amerika storiti vse, da reši Anglijo pred porazom. Nye je dejal, da je Willkiejevo sedanje stališče v konfliktu z onim, ki ga je zavzemal pred predsedniškimi volitvami. Senator je očital Willkieju, da je popolnoma pozabil na obljube, katere je dajal ameriškemu ljudstvu in se postavil odločno na stran Rooseveltove administracije, ki potiska Ameriko v vojno.

CHURCHILL ORISAL POTEK VOJNIH OPERACIJ

Parlament mu je izrekel zaupnico

ARMADA 500,000 VOJAKOV NA VZHODU

London, 8. maja.—P r e m i e r Winston Churchill je v svojem govoru v parlamentu, v katerem je orisal potek vojnih operacij, ponovno naglasil, da je Amerika obljubila vso mogočo pomoč Veliki Britaniji v njeni vojni proti nacijski Nemčiji in fašistični Italiji. "O tej zadevi moram govoriti previdno," je dejal premier. "Kot angleški minister ne morem in ne smem dajati navodil Ameriki, kako naj vodi svojo politiko, niti napovedovati obseg pomoči z njene strani."

Churchill je odgovarjal poslancem, ki so kritizirali njegovo politiko in vladne vojne napore. Med temi sta bila tudi Lloyd George, predsednik a n g l e š k e vlade v prvi svetovni vojni, in Leslie Hore-Belisha, bivši vojni minister. Churchill je zahteval zaupnico od parlamenta, ker mora njegova vlada vedeti, ali parlament odobrava njeno vojno politiko. Pri glasovanju mu je parlament izrekel zaupnico s 447 proti trem glasovom. Proti so glasovali William Gallagher, edini komunist v parlamentu, socialist Denis Pritt in dr. Arthur Salter, laborit.

Premier je v svojem govoru vrgel novo luč na militaristične operacije v Grčiji in Libiji in obdolžil angleške generale, da so podcenjevali udarno silo sovražnika, zlasti mehanizirane in motorne nemške enote v Afriki. Parlamentu je povedal, da ima Anglija armado pol milijona mož na afriških frontah, kateri poveljuje general Archibald P. Wavell. On je napovedal, da bodo problemi, pred katerimi stoji sedaj Anglija, rešeni, ko Amerika doseže višek v produkciji orožja, bojnih letal, tankov, streliva in drugega bojnega materiala.

Churchill je okrcal Hore-Belisho, ki je v svoji kritiki poudarjal, da vojne industrije ne producirajo dovolj tankov. Dejal je, da se je produkcija tankov povečala in še vedno narašča. Bivšega ministra je utihnil z deklaracijo: "Jaz sem tisti, čigar glava mora pasti, če Anglija ne zmaga v tej vojni. Na to sem pripravljen in to se naj zgodi."

Javno mnenje se obrača proti voditeljem unij

Princenton, N. J., 8. maja. — Zavod za javno mnenje (Gallup Poll) je objavil rezultat najnovejšega glasovanja glede sledečih treh vprašanj: 1) Ali mislite, da ima vlada v Washingtonu preveč moči? Odgovor: 56% ne, 32% da, 12% v dvomu. — 2) Ali mislite, da imajo velike privatne korporacije preveč moči? Odgovor: 59% da, 27% ne, 14% v dvomu. — 3) Ali mislite, da imajo voditelji delavskih unij preveč moči? Odgovor: 75% da, 13% ne, 12% v dvomu. Značilno je to, da je med pritrdilnimi 75 odstotki 71 odstotkov delavcev, ki mislijo, da imajo vodje unij preveč moči.

Delavci bodo prispevali svoj delež k obrambi

Chicago, 8. maja. — Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije, je sinoči izjavil, da bo organizirano delavstvo prispevalo svoj delež k narodni obrambi. Hitlerizem je označil za največjo nevarnost demokraciji in delavstvu. Woll je govoril pred študenti čikaške univerze.

Formiranje novih odborov naznanjeno

Poglobitev kooperacije med Ameriko in Kanado

Washington, D. C., 8. maja. — Amerika in Kanada bosta v b l i ž n j i bodočnosti formirali skupne odbore za ekonomsko obrambo, se glasi vest iz zanesljivih virov. Naloga teh bo pospešitev mobilizacije vseh sredstev za pomoč Veliki Britaniji in obrambo zapadne hemisfere.

Novi odbori bodo izpopolnjevali delo skupnega ameriško-kanadskega obrambnega odbora na ekonomskem, industrijskem in finančnem polju in koordinirali militaristične priprave za obrambo Amerike in Kanade. Načelnik ameriške sekcije obrambnega odbora je newyorški župan La Guardia. V smislu zaključkov, sprejetih na konferenci med predsednikom Rooseveltom in kanadskim premierjem Kingom, ki se je vršila v Washingtonu 20. aprila, bosta Amerika in Kanada mobilizirali vsa sredstva za pospešitev produkcije bojne opreme.

Druge funkcije novih odborov uključujejo koordinacijo izmenjave surovega materiala in industrijskih produktov, kar je nujno za večjo pomoč Veliki Britaniji in latinskim republikam, ki utrjujejo svojo obrambo. Produkcija orožja, letal in streliva se mora vršiti tako, da se izkoristi vse priložnosti v danih okolščinah.

Predsednik Roosevelt bo imenoval člane za odbore v nekaj dneh. Zadevne diskuzije so v teku v Washingtonu in Ottawi. Poročilo iz Ottawe omenja, da bo Amerika sprejela kanadski dolar za ameriški kot polno vrednost. Kanadski dolar predstavlja zdaj nižjo vrednost kot ameriški.

Splošno načelo, ki je bilo že odobreno po Rooseveltu in Kingu, predvideva, da Amerika in Kanada preskrbita ona sredstva za obrambo, ki jih lahko producirata. Na osnovi tega načela morajo sloneti produkcijski programi.

Enotna fronta ameriških držav

Izjava čilejskega ministra

Santiago, Čile, 8. maja. — Oskar Schnake, socialist in član vlade, je dejal, da Čile in vse latinske republike v Južni Ameriki bodo kooperirale z Združenimi državami v vseh področjih, čeprav slednje stopijo v vojno. Enotna fronta ameriških držav je trdna in nepremagljiva.

Schnake, ki se je najbolj trudil za izločitev komunistične stranke, katera je vodila opozicijo proti kooperaciji z Združenimi državami, iz čilejske ljudske fronte, je naglasil, da ni nobenega dvoma o solidarnosti med latinskimi republikami in Ameriko.

"Južna Amerika bi storila veliko napako, če bi se postavila proti Veliki Britaniji in Združenim državam," je rekel minister. "To velja zlasti za Čile, ki s tesno kooperacijo z Anglijo in Ameriko lahko premosti ekonomski in finančni prepad vojne, ker so njeni glavni produkti nitrat, volna in baker. Anglija potrebuje te produkte v vojni proti Nemčiji in Italiji, Amerika pa za svojo obrambo."

Schnake je izrazil zaskrbljenost zaradi omejenega značaja ameriškega finančnega in ekonomskega programa, kolikor se ta nanaša na latinske republike. Njegove mnenje je, da se južnoameriške države, ki so izgubile tržišča v Evropi zaradi vojne, ne bodo izvlekle iz krize, če jim vlada v Washingtonu ne bo priskočila na pomoč.

Bogota, Colombija, 8. maja. — Tu je bilo namignjeno, da bodo ameriški bombniki dobili dovoljenje glede letanja nad colombijskimi teritoriji. To je nadaljnji dokaz tesne kooperacije držav na zapadni hemisferi v vseh fazah, nanašajoče se na skupno obrambo te hemisfere.

Dovoljenje bo omogočilo kretanje vojaških letal zlasti nad pokrajinami, ki spadajo v cono Panamskega prekopa. Doslej je morala ameriška armada vprašati za dovoljenje za vsak polet nad columbijskim ozemljem.

NOV SPORAZUM MED FRANCIJO IN NEMČIJO

Znižanje stroškov vzdrževanja nemške armade

STIMSON RAZKAČIL NACIJE

Vichy, Francija, 8. maja. — Admiral Jean Darlan, podpredsednik vlade in zunanji minister, je dosegel sporazum na konferenci z nemškimi avtoritetami v Parizu, pravi uradni komunike. Sporazum predvideva med drugim znižanje stroškov vzdrževanja nemške okupacijske armade v severni Franciji.

Za vzdrževanje nemške armade je Francija doslej plačevala 400,000,000 frankov na dan (okrog $8,000,000), odslej naprej bo plačevala 300,000,000 frankov. To pomeni, da so bili stroški reducirani za 25 odstotkov.

Kakšno ceno je morala Francija plačati Nemčiji za to koncesijo, uradni komunike ne omenja. Možnost je, da je bila cena večje sodelovanje z Nemčijo v ekonomskem, političnem in vojaškem oziru.

Restrikcije glede potovanja iz okupirane Francije v neokupirano in obratno so bile olajšane. Meja bo v večjem obsega odprta transportaciji blaga med zasedenimi in nezasedenimi kraji. Uradni krogi so namignili, da je Francija mnogo pridobila s sklenjenim sporazumom.

Berlin, 8. maja. — Apel ameriškega vojnega tajnika Stimsona na ameriško ljudstvo, da ameriške bojne ladje spremljajo parnike, ki vozijo orožje in bojno opremo v angleške luke, je silno razkačil nacijske kroge. Predstavnik nemške vlade je ponovil grožnjo, da bo Nemčija vodila brezobzirno pomorsko vojno in potapljala parnike.

Nacijski tisk naglaša, da je Stimson v svojem govoru le ponovil ono, kar sta prej povedala državni tajnik Cordell Hull in mornarični tajnik Frank Knox. Politika, ki jo zasleduje Rooseveltova administracija, je bila razgaljena na vsej črti.

Deutsche Algemeine Zeitung piše, da Amerika ne bo rešila Velike Britanije pred porazom, pa naj stori karkoli. Struktura britskega imperija je že omajana in čas, ko se zruši, ni več daleč.

Rim, 8. maja. — Fašistični krogi in tisk trdijo, da je Stimsonov apel za protekcijo parnikov, ki vozijo orožje v Anglijo, korak, ki kaže, da bo Amerika kmalu posegla direktno v vojno.

Holandska Indija dobila ameriška letala

Batavija, holandska Vzhodna Indija, 8. maja. — Tukajšnji krogi so naznanili, da je več ameriških bojnih letal dospelo sem v zadnjih dneh. Letala je izdelala Brewster Aircraft Co.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (May 31, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tako mislimo vsi . . .

"Jugoslavija je premagana, toda njena čast je neomadeževana. Ko je bilo nebo jasneje, smo kritizirali, protestirali. Ob tej uri na Golgoti ne čutimo za deželo, v kateri smo sami ali naši očetje ugledali luč sveta, nič drugega kot neskončno bolečino in potrebo pomoči, kjer koli je mogoča. In kakor smo vedno verjeli v končno zmago demokracije, verujemo tudi v vstajenje nove, demokratične Jugoslavije."

—Etbin Kristan v Cankarjevem glasniku, april 1941.

Kadar pes lovi svoj rep . . .

To so čudne reči, toda danes je mnogo čudnega na svetu.

Veliko čudo so idealisti, ki so drugače silno pošteni ljudje, so pa že desetletja zaprti v svoji mentalni školjki, svoji polževi hišici, zato se ne morejo uvrstiti na nobeni realni stopnici današnjega časa. Poskušajo in poskušajo, iščejo in iščejo, a ne gre pa ne gre, ker se ne morejo izvleči iz svoje školjke, s svoje stare perspektive, s katere presojajo vse. Ampak njihova perspektiva ne krije današnjih dejstev—in to jih moti, da ne vedo, kje so, pa se motajo in motajo in iščejo vzroke v zunanjosti, povsod, samo v svoji varljivi školjki jih ne vidijo . . .

Takšno čudo je star socialistični kolonec, ki še danes presoja svetovne dogodke kakor jih je presojal pred tridesetimi leti. Takrat je bilo lahko. Ker so bile vse vlade kapitalistične, rojalistične in imperialistične, je bila vsaka vojna, katero so te vlade napovedale, kapitalistična in imperialistična. Črta je bila jasno označena in socialisti one dobe se niso mogli motiti.

In tako je še danes pri tem našem sodrugu. Anglija je kapitalistična in njena vojna je imperialistična in na drugi strani je Nemčija kapitalistična in njena vojna je imperialistična—zato pa socialisti ne smejo imeti prstov zraven. Ampak socialisti v Angliji imajo precej prste zraven! Well, sami si naj pripišejo . . .

Med tem je pa ta vojna tako destruktivna, reže tako globoko, da je naš sodrug člankar uverjen, da bo prav gotovo uničila stari kapitalizem na Angleškem in nasledi ga kolektivizem. Še več! Naš sodrug je nadalje prepričan, da bo tudi ameriški kapitalizem skrahiral, pa če se Amerika aktivno pridruži Angliji v vojni ali ne. Silna teža same brambene akcije, samega oboroževanja Amerike, zdrobi kapitalistični red. Yes, ameriški kapitalizem je obsojen na smrt v teku današnje svetovne vojne in tudi tukaj pride kolektivizem!

All right. Ali je potem ta vojna še kapitalistična in imperialistična, če podira stari gospodarski sistem in prinaša novega? Ali ni to potem socialna revolucija, pri kateri ne sme noben socialni mislec stati ob strani križem rok?

Bolj važno je pa nekaj drugega. Kapitalizem odhaja—in le naj gre. Mi se ne bomo jokali za njim. Zelo, zelo važno vprašanje pa je, kaj pride za njim. Nam ni vseeno, kakšen bo novi red, ki bo kolektivizem. Hitler deluje—in do danes mu Stalin še vedno pomaga—na vse načine, da bo novi red po vsem svetu njegov nacionalni socializem. Na drugi strani delujejo angleški socialisti, da novi red mora biti demokratični kolektivizem, to je kooperativna ekonomija.

Naš sodrug kolonec odločno odklanja Hitlerjev novi red in prav tako ga odklanjamo vsi demokratični socialisti. Zdaj pa pride razlika med demokratičnimi socialisti in našim koloncem. Mi stojimo odločno ob strani Morrisona, Bevina in ostalih angleških socialistov, ki zahtevajo demokratični, kooperativni kolektivizem—ampak naš kolonec in oni, ki se zbirajo okoli Normana Thomasa, se drže proč od socialistov v Angliji, kajti obrambna vojna Anglije, v kateri sodelujejo angleški socialisti—in z njimi vred demokratični socialisti vse Evrope—jim je še vedno kapitalistična in imperialistična!

Ali ni to najstrašnejša kontradikcija vseh časov? Črta med Hitlerjevim nacizmom in demokratičnim kolektivizmom je jasno potegnjena! Stari red propada! Kljub temu naši sodrugi kolonci nočejo pomagati do zmage demokratičnemu kolektivizmu! Kolika sreča, da so v manjšini in v masi ameriškega delavstva ne štejejo nič!—

Glasovi iz naselbin

Uspelo slavje

Canton, Ohio.—Slavje društva 733 SNPJ ob njegovi desetletnici 26. aprila je prav dobro uspelo. V imenu odbora se zahvalim Milanu Medvešku za vzpodbuden govor in za prijaznost—to velja tudi njegovi soprogi. Hvala vsem posetnikom, domačim in zunanjim, kot iz Broughtona in Universala, Pa., Clevelandčanom in Barbertončanom, prijateljem iz Philadelphije, Milverna in East Cantona.

Sploh hvala vsem, ki so na ta ali oni način pomagali. Barbiče-ve godbe so bili vsi veseli in so jo hvalili. Hvala Barbiču in Prosveti za oglašanje. Vse skupaj pa prosimo, naj nam oproste, ako nam ni bilo mogoče postreči tako kot bi bili radi. Morali smo se pokoriti postavi in lastniku prostora. Po mojem mnenju so srečne naselbine, ki imajo svoje domove in dvorane, kjer se počutijo bolj svobodne in domače.

Frances Gerbec.

Vabilo na sejo

Milwaukee.—Opozarjam članice društva Venere 192 SNPJ, da se v polnem številu udeležijo prihodnje seje 13. maja. Na dnevnem redu bodo volitve delegatinje za 12. redno konvencijo jednote, ki se vrši septembra v Pittsburghu. Potrebno je, da je navzočih čimvečje število članic, kajti volitve so važne. Po seji bo malo zabave. Torej na svidenje prihodnji torek zvečer.

Josephine Slapnik, tajnica.

S pota

V mesecu maju, ako ne pride kaj vmes, se odpravim na pot proti Michiganu in drugam. Sedaj sem s svojim poflikanim zdravjem že precej okrepčan. Drugače se pa še vedno sučem med bolniki tukaj v Duluthu, Minn.

V bolnišnico St. Mary's je prišel rojak in član SNPJ Ignac Jerič iz Elyja. Pred časom je izgubil nogo nad kolenom, sedaj pa toži o neki notranji bolečini, ki ga zelo muči. Ravno v tej bolnišnici je bil več tednov rojak Mihael Špehar, s katerim sva se zadnjič srečala pred okrog 40 leti v Calumetu, Mich. Do obolelosti je delal v New Duluthu, Minn. Kot mi je pravil, pričakuje, da bo ta mesec dobil penzijo.

V bolnišnici obiskujem vsakojake bolnike. Tam bolj v kotu je prijazen zamorec. Revež zelo trpi na sladičnem revmatizmu. Povedal mi je, da je bil rojen nekje v Missouriju.

Tako si blažim čas med bolniki, katerih vedno mnogo prihaja in odhaja.

Te dni me je povabil na ribolov na Ely član SNPJ Joe Mavetz. Piše mi, naj pridem, da bom pekel ribe po indijanskem receptu, to je brez soli in brez masti, na enostavnem ognju ali v žerjavici. Tako me je navadil peči ribe stari Indijanec Junes (Janez) Belgris.

Mož se je rad bratil s Slovenci. Bil je indijanski poglavar z veliko družino. Par njegovih hčera se je poročilo s Slovani (Čehi). Dasi je bila vsa družina krščena, se je on kot indijanski poglavar do smrti držal tradicij in naukov svojih prednikov. Zelo rad je pil pivo, magari če je bilo že postano v odprtih steklenicah. Rekel je, da ima najraje tako pivo, ki je kislo. Rad je tudi prihajal na slovenske svatbe. Ko je bila svatba rojaka Simona Marolda, ki je bil tedaj glavni točaj v Slovenskem domu, je Janezu Belgresu dal mali sodček piva, katerega je Indijanec osamljeno pil. To je bilo pred davnim časom na Elyju. Z Janezom Belgrisom sva bila mnogokrat v družbi.

Matija Pogorelc.

Vest iz starega kraja

Triadelphia, W. Va. — Nedavno smo prejeli iz starega kraja pismo s sliko in opisom družine Janeza Novaka, brata mojega očeta. Sliko in opis je prineslo ljubljansko Jutro. Posebnost stričeve družine je v tem, da šteje 15 oseb, poleg staršev pet sinov in osem hčera. Njih mati je bila informirana, da bo dobila nagrado, namenjena družini ali družinam z največjim številom živečih otrok. V družini se je rodilo 15 otrok, toda dva sta umrla, ostali pa so "telesno krepki in duševno zdravi," kot pravi Jutro.

Ta družina živi v Rtanju, Srbija, kamor se je preselila pred 12 leti, ko je šel oče tja za delom kot rudar. Mati te družine je stara 47 let in je vedno zdrava in nasmejana kljub velikim skrbem. Rojena je bila v Št. Rupertu nad Laškim. Najmlajši otrok je star štiri leta, dva sinova pa sta pri vojakih. Kot pravi Jutro, "Novakovi otroci v najhujši zimi radi hodijo bosi in lahko oblečeni, pa nihče ne pozna prehlada ali bolezni," mati pa dostavlja, "da so vsi zdravi. Samo oče, ki skrbi za nas, boleha, izčrpan od težkega rudarskega dela." Kot pravi dopisnik iz Rtanj, "se vsa Novakova družina odlikuje širom okolice s svojo poštenostjo in skromnostjo, otroci so vzgojeni v narodnem, sokolskem duhu."

Mati te družine je pričakovala, da dobi nagrado na materinski dan, toda ne vemo, kako je s tem zdaj, ko je Jugoslavijo zadela tako velika tragedija.

Pavlina Novak.

Uredniška pripomba: Slika se radi obledelosti ne da posneti iz priloženega izrezka.

Slovenska šola v Clevelandu

Chardon, Ohio. — Slovenci v Ameriki smo ves čas izza naselitve v naši novi domovini smatrali kot važen del izobrazbe naših tu rojenih otrok, pouk v materinem jeziku. Zlasti v slovenskih naselbinah Clevelanda smo posvečali veliko pozornost in žrtvovali precej dela in tudi denarja za vzdržavo slovenskih mladinskih ustanov, ki so vlivale v naše male zavest, da so sinovi in hčere sicer malega, toda kulturnega, žilavega in poštenega naroda in da bodo vsled te svoje dedščine lahko mnogo prispevali h kulturi in napredku njih domovine Amerike.

Prvi v tej misiji so bili Slovenski Sokoli, potem je sledila Slovenska mladinska šola in zadnja leta so se pojavili mladinski zbori. Vsi so bili potrebni, le žal, da so vsled premalega zanimanja širše plasti našega naroda te mladinske organizacije postale takorekoč ena drugi v tekmo ali konkurenco in da se je tista mala peščica zavednih staršev in otrok, ki so čutili potrebo enake vzgoje za mladino, razdelila na več skupin, ne da bi pri tem pritegnile v svoj delokrog večje število doslej nezainteresiranih staršev. Vzlic temu so prizadevanja vseh mnogo koristila in še koristijo naši skupni stvari, kakor tudi našim mladim, ki so vpričo te prepotrebne vzgoje ne le boljši Slovenci, boljši Amerikanci, temveč tudi boljši ljudje.

Kar se tiče Slovenske mladinske šole, ki je najstarejša izmed sedanjih mladinskih ustanov v Clevelandu, je viden lep uspeh in sicer na naših slovenskih odrih, in to ne le pri dramskemu društvu Ivanu Cankarju, marveč tudi drugod, na primer pri svetovidskem odru, kjer je bivši učenec Slovenske šole celo igrovodja in je velik del njegovih igralcev, bivših učencev te šole. Če bi bilo danes mogoče dobiti dovolj občinstva za večje število dramskih predstav med nami, je še nebroj talentov, ki bi bili zmožni in bi radevolje sodelovali. Vsi ti so obiskovali to našo šolo.

Naj navedem le nekatere izmed talentov zadnjih let: Rose Kraševec, Anton Widmar, Tony Starc, Frankie Drobnič, Anton Šilc, Frances Suhadolnik, Violet Svigel, Mildred Marn, Joseph Zupančič, Frank Zupančič, Frances Cirnski, Elsie Widmar, Stephie Arko, Emily Arko, Frances Petrovčič, Louise Kocjan Andy in Tony Ileršič, Esther Mramor, Zdenka Mahnič, Viktor Šubelj, Dorothy Šubelj, Frank Ivanc, Albina Ivanc, Theresa Kalister, Jennie Jeršan, Mary in Elsie Hrovat, Elsie Drobnič, Dorothy Pustotnik, Johnny Šuštar, Alice in Frances Popotnik, Anton Sterle, Josephine Koželj, Edward Ozanič, Tom Tavčar, Helen Meglich, Margaret Starck itd. Da, lepo število jih je in vsi že danes več ali manj sodelujejo pri raznih naših ustanovah, dasiravno večinoma še obiskujejo srednje šole.

V nedeljo, 11. maja, nam podajo sedanji učenci Mladinske šole SND kratko štiridejansko igrico "Pepelko". Podali smo že nebroj velikih in krasnih bajnih iger, toda ker je sedaj že precej toplo vreme in ne želimo mučiti občinstva s preveč dolgo predstavo, smo izbrali to pot krajše delo, ki pa je jako lepo in kot nalašč primerno za počastitev naših mater. Poleg te igrice podajo tudi učenci odraslega oddelka enodejanko "Materin god". Med dejanji bodo pa lepe deklamacije, petje in igranje na harmonike.

Vsi, katerim je pri srcu naša govorica in naša mladina, ste uljudno vabljeni. Res je, da je že toplo vreme, toda za stvar, ki je važna in potrebna za naš skupen napredek, moramo biti pripravljeni, če treba tudi na žrtve, ki se ne morejo niti zdaleka primerjati z žrtvami, katere mora doprinašati naš narod doma na lastni zemlji.

Pričetek predstave je ob 3. uri popoldne; zvečer bo ples, za katerega bodo svirali popularni Vadnalovi godbeniki.

Mary Ivanusch, 566.

Ples Progresivnih Slovenk

Conemaugh, Pa.—V dopisu od zadnjega torka glede plesne zabave kluba Progresivnih Slovenk sem pozabila omeniti datum. Vrši se v soboto zvečer, 10. maja, v Alojzijevi dvorani. Kot omenjeno, bo šel prebitek za pomoč vojnim žrtvam v Jugoslaviji. Prosim, upoštevajte to naznanilo oziroma popravek in se v velikem številu udeležite tega plesa, ker gre v dobre namene.

Dot Brezovsek.

Delavci z maskami na obrazu v strojni delavnici vladne ladjedelnice v Bremertonu, Wash.

Sovražniki unij podžigajo spore

Kampanja proti organiziranim delavcem

Washington, D. C. — Evidenca, da industrijci, ki sovražijo delavske unije, namenoma podžigajo stavke, ker pričakujejo, da bo reakcija v kongresu sprejela represivne zakone, je bila odkrita. To vsebuje pregled, ki ga je pravkar objavila Standard & Poor Corp., raziskovalna organizacija.

Poročilo te organizacije, ki je bilo objavljeno v več listih, priznava, da nekateri industrijci vidijo v stavkah "konstruktiven razvoj," ker upajo, da bo histerija v ameriški javnosti proti delavcem rezultirala v protiunijski zakonodaji. Ti gledajo na stavke s stališča osebnih koristi, da bodo, če bo kongres udaril po unijah in omejil njih aktivnosti, grmadili še večje profite na račun narodne obrambe.

Zaključki Standard & Poor Corp. se ujemajo z onimi federalnih uradnikov, ki so posredovali v stavkah pri Allis-Chalmers Mfg., Bethlehem Steel Co., International Harvester Co. in Ford Motor Co. Vse te kompanije so kričale, da stavke podžigajo komunisti.

HUMOR

Ko gre sneg

"Gospodična, ali dovolite da vam ponudim dežnik in vas spremim domov?"

"Da in ne."

"Kako to mislite?"

"Dežnik mi lahko posodite, vendar nočem, da me spremljate."

•

Mali diplomat

Mati: "Zadnjič sem bila tako vesela, ko sem slišala, da si prvi v razredu; zdaj sem pa izvedela, da so te že drugi prehiteli!"

Sin: "Mama, kako sebična si! Saj imajo tudi druge matere rade veselje s svojimi otroki!"

Nočni klub v Londonu, v čigar prostore je padla nemška bomba.

Ali vpliva luna na vreme?

Iz knjige J. H. Flechtnerja "Ti in vreme" je pisana v zanimivem reportažnem stilu, našamo posamezne odstavke, v katerih [illegible] na preprost način razlaga o nekaterih [illegible]ških vprašanjih.

"In kako je z Luno?" je nenadoma vp[illegible] šofer.

"Aha, Luna, kajpada Luna," je dejal [illegible] "Ko Luna rase, se vreme izboljšuje. Izpre[illegible]ba Lune sploh vpliva na izpremembo vre[illegible] — kajne, tako približno ste menili s sv[illegible] vprašanjem?"

"Saj ne vem, kaj bi bilo na tem sme[illegible] je mirno rekel zdravnik. "Če utegne Luna [illegible] svojem potovanju okoli Zemlje pritegniti [illegible] morja, ustvarjajoč plimo in oseko, zakaj b[illegible] mogla vplivati tudi na zračne sloje v a[illegible]sferi?!"

"Ne, verjemite mi, da Lunine izpreme[illegible] nimajo s tem bog ve kake zveze," je prip[illegible] fizik. "Luna prav za prav ne izginja, le [illegible] obseva manjši del njene površine. Gre pr[illegible] prav je za to, ali ima večja ali manjša ra[illegible]ljenost Lune sploh kaj vpliva na menja[illegible] vremena."

"Ne," je dejal zdravnik. "Tisto malo L[illegible] svetlobe vendar ne more vplivati na r[illegible] vremena. Sicer pa sem svojčas že omeni[illegible] no možnost, kako utegne Luna vplivati [illegible] vremenske izpremembe."

"Newtonov zakon, ki govori o privla[illegible] teles, pravi, da se masi dveh teles privla[illegible] s silo, ki je v sorazmerju njunih mas in [illegible]ljenosti. Če se torej Luna in vodene mas[illegible] vlačujejo, pri čemer ima Luna večjo silo, [illegible]mo silo, ki je sorazmerna obema masama, [illegible] če pa Luna privlačuje zrak, ki je precej [illegible] potem je seveda sila te privlačnosti [illegible] manjša, kajti atmosfera ima kajpada [illegible] manjšo maso kot vsa voda na Zemlji. L[illegible] sila je radi tega komaj zaznavna ter niti [illegible] ne vpliva na atmosferske prilike na Zem[illegible]

Ker s teorijo o Luni ni bilo mogoče pr[illegible] so poskušali s statistikami. Kajpada da [illegible] tem Lunine mene igrale izvestno važno [illegible] toda le navidez. V dneh Lunine mene bi [illegible] viloma moralo priti do preloma oblakov, [illegible] lega vremena, burje in podobnih atmo[illegible]nih katastrof. In če se vprašamo, ka[illegible] tisti "usodni dnevi", dobimo odgovor: [illegible] dnevi pred in trije dnevi po vsaki meni L[illegible]

Zadeva zveni precej modro. Toda po[illegible] mo šteti: trije dnevi pred mlajem, pa [illegible] dnevi po mlaju in pa dan mlaja itd., to [illegible] rinajstih dni, torej polovica Lunine pe[illegible] No, zdi se, celo verjetno je, da se bo v te[illegible] rinajstih dneh zgodila kaka izvestna izpre[illegible]ba atmosferičnih razmed. Toda ta re[illegible] zvezi z Luninimi menami! V vsakem [illegible] se bodo te izpremembe izvršile v času [illegible] dni Luninih men. Toda zgolj radi tega, ka[illegible] drugih dni ni na razpolago! Odtod je v[illegible] jasno, da bo najmajn 50% vseh vreme[illegible] izprememb odpadlo vprav na dneve L[illegible] men. Ne, ostalih 50% odpade na preosta[illegible] dni, ki niso "nevarni". To pa so tudi dok[illegible] statistike: v teh dneh je prav toliko vreme[illegible] izpremembe, četudi ti dnevi ne padejo v [illegible] Luninih men!"

"Že res. Kaj pa Luna, ki razganja o[illegible] kar vendar vidi vsako normalno oko?!"

"Seveda, vsakdo lahko vidi, da oblačnost [illegible] ti večeru pojenjuje, dočim se ponoči spet [illegible]ča. Kdor torej zvečer in v prvih nočnih [illegible] pogleda na nebo, bo videl Luno in okoli [illegible] zadnje bledeče oblake. No, oblaki prav za[illegible] stojijo na mestu, le Luna se premika! Ko [illegible] kasno ponoči opazuje Luno, lahko ugotov[illegible] ko Luna le navidez izziva oblačnost. Od[illegible] tudi nastalo krivo tolmačenje, da Luna [illegible] se, razpršuje oblake, dočim jih Luna, ki [illegible] zbira in zgrinja. Ne, niti Luna, niti [illegible] zvezde ali nebesna telesa vsemirja ne ustv[illegible] našega vremena. Sila, ki uravnava vs[illegible] vremenska in atmosferična dogajanja, je [illegible] Sonce." — Po *Večerniku*.

Letala na tekočem traku

Iz Detroita poročajo, da delajo v Fordo[illegible] varnah ta čas poskuse z novim postopkom [illegible] kovanja, ki zmanjšuje čas za izdelavo bo[illegible] ka skoraj za polovico. Henry Ford je [illegible] da bi bilo s tem novim postopkom mogo[illegible] delati do tisoč bombnikov na dan.

Doslej so zakovanje izvrševali na ro[illegible] novem postopku pa pojde vse s strojem. [illegible] tala bodo tedaj lahko izdelovali na te[illegible] traku. Pomen novega načina je najbolje [illegible] viden iz tega, da je treba za velik, čet[illegible] motoren bombnik okrog 450 tisoč zakovic.

Fordove delavnice pa preizkušajo tudi [illegible] varilni postopek za duraluminij. Vsi ti p[illegible] se vrše pod najstrožjim nadzorstvom v za[illegible] prostoru.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 9. maja 1921)

Domače vesti. Gibanje za Narodni d[illegible] Evelethu, Minn., je propadlo.

Delavske vesti. V vseh večjih mestih A[illegible] ke je bilo izprtih 100,000 stavbinskih de[illegible]

Inozemstvo. Delavstvo Francije se je [illegible] nilo proti okupaciji Porurja in zagrozilo s [illegible] šno stavko.

Novice iz starega kraja

Slovenije

CIALISTI O GOVORU MINISTRA DR. KULOVCA

govoru šefa slovenskega de- ugoslovenske radikalne za- ice dr. Kulovca so se ogla- svojim mišljenjem tudi slo- ki socialisti v mariborski lavski politiki." Mišljenje iz- jo v uvodniku, ki ga je na- J. P. (najbrže Petejan). U- nik pravi, da je celjski go- ministra dr. Kulovca važen za socialiste, in nato nada-

Takih izjav nismo čuli od te ni že od leta 1917 sem. Ako zjava ministra veren prikaz ega razpoloženja v stranki, ri je stopil na čelo, je to vo tudi z naše strani pozdra- Socialisti se dobro zaveda- težkega položaja, ki je na- za naš vse zaradi vojne, ki okoli nas. Zavedamo se nevarnosti, ki nam groze. nam ni vse eno in nam tu- e more biti, kako se razvi- aša notranja in zunanja po- , ker nismo bili in nočemo pristaši politike načela: "čim e, tem boljše", četudi bi nam taka politika, strankarsko , začasno koristnejša. Soci- gradimo svoj pokret na re- temeljih. Mi stremimo otranji politični, gospodar- n socialni konsolidaciji, ker ko more delovno ljudstvo iti svoje pravice in izboljše- svoj položaj. Zato želimo, e meščanske stranke med j pomirijo, kar bomo mi le ravili in pod danimi pogoji podpirali, kakor smo aktiv- odpirali enotno narodno gi- e v letih 1917—1919, ker je konsolidacija v prid na- in države nad začasnimi nkinimi in osebnimi korist-

natramo pa, da je predpo- za premirje med političnimi inami v Sloveniji in v drža- omogočitev in zagotovitev lne enakopravnosti vseh arjajočih sil pri odločanju v političnih, socialnih in kul- ih vprašanjih, ki se tičejo državljanov, predvsem pa nega ljudstva. Brez zago- ve te enakopravnosti je o premirje samo namišlje- n varanje samega sebe in ja- ti. Ni mogoče iskrenega so- vanja tam, kjer so nadrejeni odrejeni. Vsi naj bi kot ena- avni partnerji sodelovali v usedopolnih časih. Predvsem reba omogočiti delavskemu edu enakopravnost pred za- , svobodo združevanja in mbo njegovih interesov. Le vec, ki se bo čutil svobodne- n enakopravnega državljana, udi iskren borec za vsa vpra- , ki so nam skupna, zlasti orec za neodvisnost države edotakljivost njenih mej!"

...st hranilnih vlog ...lovenskih hranilnicah

...o podatkih Zveze jugoslo- ...kih hranilnic v Ljubljani so ...di v oktobru in novembru ...eklega leta razvijale vloge ...29 slovenskih samoupravnih ...ilnicah ugodno. V oktobru ...opaža povečanje vlog le za ...lijon din na 990,825,952, za- ... so se v novembru dvignile ...ne vloge kar za 27 milijo- ...na 1,017,835,514 din, od če- ...odpade na 123,650 hranilnih ...žic 752.2 milij. in na 1689 te- ...h računov 265.6 milij. din. ...e na knjižice so se poveča- ...oktobru pri 9 zavodih, v no- ...bru pri 11, vloge v tek. ra- ...u v oktobru pri 5, v novem- ...pa pri 10 zavodih (izmed 20., ...ploh vodijo tek. račune), sku- ...stanje vlog pa v oktobru pri ...novembru celo pri 10 zavo- ... Tudi število vlagateljev je ...aslo v oktobru pri 8, v no- ...bru pa pri 10 zavodih in zna- ...edaj 125,184.

...DVED PRED VRATI ...OFJE LOKE

...ofja Loka, 13. februarja.— ...drznost rjavega kosmatinca ...es velika Medtem ko se je ...rieval nenavadni gost loške- ...reza doslej le v gozdovih ...grajskih dolomitov in se je ...od časa do časa pojavil tudi ...Šoriškem polju, so ga zasledi-

li včeraj kar pred vrati Škofje Loke. Medved je obiskal Puštal.

Fojkarjevi so si postavili prijeten domek pod puštalsko cerkvico, nad katero se vzpenja tako zvani Stenj, ki ga posebno radi obiskujejo smučarji. Ko so davi Fojkarjevi vstali jih je čakalo n e m a l o presenečenje. Okrog svojega doma so opazili vrsto stopinj, ki si o njih precej niso bili na jasnem, kam z njimi. Po tehtnem preudarku pa se jim je izluščil sklep, da niso sledi v snegu kar od nikogar drugega, kakor od medveda. Odtiskom v snegu so sledili. Zdi se, da je prihlačal medved v neposredno soseščino Škofje Loke preko Stenja, kajti sledi so naleteli tudi od Fojkarjeve hiše naprej proti višje in zase stoječemu skednju.

V krogih zelene bratovščine sklepajo, da je prišel medved k nam iz kočevskih gozdov. Tako se primeri večkrat, kajti tudi pred par leti so naleteli na medveda, takrat v Selški dolini. Zatekel se je v ta kraj bržčas že na jesen. Spočetka vesti, da imamo v svoji sredi kosmatinca, nihče ni hotel verjeti. Ko pa se je rjavi prijatelj sem in tja le pokazal in zlasti, ker so sledili njegove stopinje, je postalo jasno, da gre res za žver, ki je prilomastila v naše kraje. Sklepajo, da se medved najraje drži v Pungerški grapi, kjer ga je lastnik lova g. Hafner iz Škofje Loke ponovno sledil. Baje se potrudi žival tudi k Sori, kjer naj bi jo bil videl neki nabiralec protja. Sodijo, da ima medved svoj brlog na obronkih Dolomitov. V ostalem moramo njemu v prid zapisati, da ni slišati o kaki škodi, da bi jo bil kjerkoli napravil, pa tudi strahu pred njim ni nobenega.

MLIN JE MAJHEN, MELJE PA LE

Jesenice, 12. februarja.—V nedeljo je bila v Sokolskem domu v Radovljici glavna skupščina Sokolske kreditne zadruge. Predsednik zadruge br. Špicar Jakob je ugotovil sklepčnost, pozdravil navzoče in se spominjal med letom preminulega podpredsednika nadzornega odbora brata Jožeta Cvara iz Kranja, katerega spomin so počastili vsi navzoči.

Sokolska kreditna zadruga v Radovljici je bila ustanovljena pred 4 leti v okviru sokolske Petrove petletke. Ustanovitev zadruge je rodila živa potreba v teh težkih časih. Marsikateremu sokolskemu društvu in poedincu je zadruga v veliki sili hitro priskočila s posojilom na pomoč. Sokolske kreditne zadruge so se oklenili večinoma mali ljudje, ki vlagajo svoje prihranke in prosijo za mala posojila za nakup najbolj potrebnih stvari in za plačila, ki so neodložljiva. Duša te sokolske denarne ustanove br. Špicar je rekel: Naš mlin je sicer majhen, melje pa le!

Iz poslovnega poročila, ki ga je podal predsednik, je razvidno, da je upravni odbor v preteklem letu sprejel 47 članov s 77 deleži. S pripisom teh članov in z odpisom treh umrlih izkazuje članski imenik 449 članov. Odbor je dovolil 11 članom vplačilo nadaljnjih 2 deležev. Stanje deležev konec leta je znašalo 82,525 din, ker so tu pripisana celotnim deležem tudi plačila na račun. Vloge na knjižice so se dvignile za 32,992.68 din in znašajo 298,-451 din, vloge v tekočem računu so se dvignile za 11,611 din, in znašajo 118,444 din. Celokupni denarni promet zadruge je v l. 1940 1,043,420.84 din. Zadruga je vedno likvidna.

Bilančni prebitek je le nekoliko narasel nasproti lanskemu letu in znaša 8,475.24 din. Da ni višji, je vzrok visoka obrestna mera za vloge po 4 in 5% in nizka za posojila po 6%. Tudi naloženi denar ne prinaša velikih obresti. Upravni in nadzorni odbor predlagata skupščini, da se ta dobiček pripiše rezervnemu skladu, ki bo po tem pripisu znašal 21,988.31 din. To je gospodarski efekt štiriletnega dela zadruge.

Predsednik nadzornega odbora br. dr. Zvonko Janežič z Bleda je poročal, da je nadzorni odbor pregledal poslovanje zadruge in se posebno posvetil posojilom, pri katerih je pretehtal njihovo varnost in kritje. Dognal je, da so kritja v redu in posojila varna. Denar, ki ga mora imeti zadruga v pripravljenosti za izplačilo vlog, je varno naložen. Poslovanje se vrši po pravilih in po zadružnih načelih. Nadzorni odbor je odobril sklepni račun za upravno leto 1940. Predlagal je, da skupščina podeli upravnemu in nadzornemu odboru razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

V upravi je ostalo vse pri starem. V nadzorni odbor pa sta bila izvoljena brata Tepina Anton iz Radovljice in dr. Jože De Gleria z Bleda, kot namestnik pa br. Jože Svetlin s Slovenskega Javornika.

Angleški domobranci

Po umiku pri Dunkerqueu ni imela Anglija drugega kakor rešeno vojsko brez vsakega orožja. Vsa oprema, domala vse orožje in municija je ostala v Belgiji, kazalo pa je, da misli sovražnik takoj napasti Britansko otočje. Vlada je na brzo roko organizirala obrambo obrežja z rešenimi četami, za zaščito notranjosti pred padalci pa ni imela niti moštva niti orožja. Zato je uredila prostovoljno ljudsko stražo ter naslovila na javnost prošnjo, naj da vsakdo tej straži na razpolago svoje strelno orožje, revolverje, pištole in lovske puške.

Tujci, ki ne poznajo angleških razmer, so se čudili, da vlada tako vljudno prosi javnost, naj da svoje orožje na razpolago ljudskim stražam in da tako prijazno svetuje ljudem, naj ustanavljajo zaščitne čete. Bil je to trenutek največje nevarnosti in po mnenju tujcev je bila vlada tedaj poklicana, da ukaže ustanovitev straže ter izvede prisilno oddajo orožja. Kdor se je čudil temu načinu in vprašal, kakšen smisel ima v tako nevarnih časih taka pretirana vljudnost, je dobil čisto enostaven odgovor: "Vlada ve, da bo na vljuden način in s prošnjo zbrala več orožja, kakor bi ga dobila na povelje. Anglež je vljudnosti zelo dostopen, brani pa se na vso moč vsakemu pritisku."

Novim ljudskim četam je hotel general Ironside dati svoje ime, ki pomeni železnega jezdeca, da bi tako osvežil davno tradicijo Cromwellovih vojakov, ki so se ponosno nazivali železne jezdece, ironsides. Ime se ni prijelo, kajti prostovoljci so v svoji skromnosti zavračali ponosni naziv, češ da še v ničemer niso pokazali sijajnih lastnosti te vrle čete iz davne angleške preteklosti. Brambovci so si poiskali novo ime "Local Defense Volunteers", prostovoljna krajevna zaščita, kar so pa ljudje na kratko po začetnih črkah imenovali "Eldivi". Zdaj pa Churchill ni bil zadovoljen z nazivom, ki mu je bil preveč mrzel in mehaničen. Izmislil si je novo ime "Home Guards", čuvarji domovov, kar je zadovoljilo vsakogar.

Tudi pri organizaciji teh straž se je pokazalo, da je vlada dobro računala z duševnostjo Angležev, ko jih je prav prijazno vabila, naj vstopijo v nove čete. Računala je, da bo na ta način dobila vsaj pol milijona čuvarjev, pa se jih je priglasilo 1 milijon in 250,000. V četah so mladeniči izpod vojaške starosti in starejši letniki, ki ne pridejo več v poštev pri novačenju. Kdor je prej služil v vojski, se mu v novi četi ne prizna stara stopnja, marveč se mora v vsem pokoriti naredbam in poveljem imenovanih poveljnikov. Vsak brambovec ima svoje lastno orožje, ki ga po končani službi jemlje s seboj domov.

Vlada je s tem ustanovila novo vojsko, ki v vsakem pogledu ustreza miselnosti širokih slojev angleškega ljudstva, ima pa v ostalem še eno veliko prednost. Vojaki dobrovoljne stražne službe delajo po osem ur dnevno v svojih poklicih, nato pa gredo za dve do štiri ure v četo, kjer se uče streljati, vrše stražno službo ter se vežbajo zlasti za primer, da bi ob napadu sovražnika onemogočili njegove poskuse s padalci v notranjosti Anglije. Zaposlitev članov straže tako prav nič ne trpi, če pa bi bila vlada poslala za obrambo posebno vojsko, bi morala na sto in stotisoče pridnih rok izločiti iz vsakdanjega dela, kar bi se nedvomno bolestno poznalo v vsem narodnem gospodarstvu, zlasti pa v vojni industriji. Tudi nabor vojakov za redno vojsko se vrši na osnovi, da je treba pustiti strokovnjake v tovarnah, kajti njih sposobnosti državna obramba bolj potrebuje na dosedanjem mestu, kakor v vojski in na fronti. Dva vojaška strokovnjaka, general de Gaulle in za njim nemški general von Seeckt sta napovedala, da se sedanja vojna ne bo odigravala med milijonskimi množicami na obeh straneh, marveč da se bo boj vršil in odigral med razmeroma maloštevilnimi skupinami tehničnih delavcev in strokovnjakov. V flanderski bitki se je to prerokovanje že izkazalo kot pravilno. Nemci so navalili z majhnimi tehničnimi silami na francosko milijonsko armado, ki je bila sicer jaka, ki pa ji je manjkalo le nekoliko čet specialistov, da bi lahko ustavile sovražni nalet tehničnih čet.

Angleška domobranska organizacija ima tedaj pred vsem ta namen, da osvobodi britansko vojsko krajevne službe ter da omogoči specialistom, da ostanejo pri svojem delu, obenem pa kljub temu lahko vrše svoje vojaške dolžnosti, ako bi se zato pokazala potreba. Ta sistem je tedaj zelo smotren, varčen pa je tudi zato, ker prostovoljni stražarji ne dobivajo nikakršne plače. Plačani so samo njih poveljniki, ki so iz vrst aktivne vojske ter jim je vlada poverila poveljstvo nad domobranstvom. Poleg te britanske domače vojske ima v Evropi edino Švica tako vojaško ureditev, da vojaki doma hranijo uniforme, municijo in orožje ter v primeru potrebe že oblečeni, oboroženi in opremljeni prihite na zbirališče. Kakor pa napreduje angleška oborožitev in izvežbanost domačih čuvarjev, v enaki meri se lovske puške in drugo orožje nadomešča s pravimi vojaškimi puškami, s čimer bo dobila država pravo pravcato vojsko tretjega poziva, ako četo imenujemo z izrazom, ki je v navadi v naši vojaški organizaciji. To je vsekakor velikanski napredek, ako pomislimo, da Anglija pred poldrugim letom sploh ni imela prave vojske, razen nekoliko čet, ki so zadostovale komaj za osnovne kadre nekoliko divizijam. Toda še ti kadri so obstojali iz samih najemnikov.

Ta angleška vojska stalno raste in jo bodo v času potrebe lahko rabili tudi za kake druge strateške namene. Sicer ni nihče dolžan služiti izven svojega kraja, vendar bi se zopet po načelu prostovoljnosti lahko iz tega domobranstva sestavili celi bataljoni, ki bi lahko služili v aktivni armadi. V obrambi države se ta vojska doslej še ni izkazala, ker pač ni imela prilike.

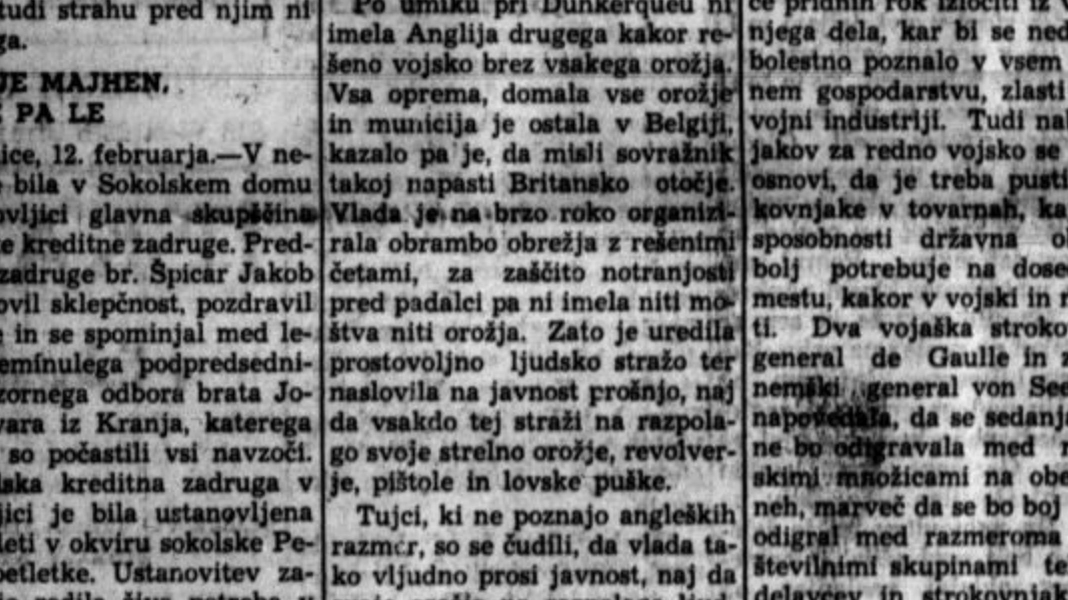

Lahki tanki pred tovarno American Car & Foundry Co., Berwick, Pa.

Mnogi se registrirajo za obrambna dela

Registracija se bo nadaljevala do 15. maja

Registracija delavcev po vseh Združenih državah, toliko uposlenih kolikor brezposelnih, katerih izurjenost se more vporabiti v kaki stroki obrambne industrije, se bo nadaljevala do 15. maja.

Office of Production Management si prizadeva izdelati katalog v obliki "card systema" o izkušenosti in vporabljivosti delovnih sil v Združenih državah in državne posredovalnice dela s svojimi 1500 stalnimi in 3000 začasnimi podružnicami sodelujejo v tem.

Uradniki v tej registracijski kampanji cenijo, da se bo 1,500,-000 delavcev registriralo. V državi New York, kjer so uradi odprti dalj kot po navadi, da se ustreže onim delavcem, ki so zaposleni, se je več kot 50,000 moških in žensk registriralo v prvem tednu.

Dve vrsti delavcev utegneta imeti korist od take registracije: oni, ki so sedaj brezposelni in so na razpolago bodisi za delo ali vežbanje v obrambnih obrtih, in tudi oni, ki so zaposleni v neobrambnih obrtih, ali imajo izkustvo, ki se da uporabiti za obrambne industrije. Uradniki opozarjajo, da ne morejo garantirati dela, ako se kdo registrira. Oni, ki so že uposleni v kaki obrambni obrti, so naprošeni, da se ne registrirajo. Ni dvoma pa, da z nadaljnjim razvojem obrambnega programa bodo oni, ki so se registrirali, imeli prvo priložnost za dobro delo. Uradniki tudi poudarjajo, da registracija obenem pomeni, da delavec utegne biti vporabljen kjerkoli v Združenih državah, kjer je njegova izkušenost najbolj vporabljiva, ako ni lokalnih delavcev te vrste na razpolago.

Največ povpraševanja po izurjenih delavcih prihaja s strani zrakoplovnih tovarn, ladjedelnic in strojnih delavnic. Delavci, ki se največ potrebujejo v teh industrijah, so pločevinarji za aeroplane, aeronavtični inženirji in nadzorniki, aeroplanski tesarji, ladjedelniški delavci vseh vrst, navadni mašinisti, izdelovalci orodja, izdelovalci vzorcev, mizarji itd.

Delavci, ki so se registrirali pri javnih posredovalnicah dela pred nekoliko meseci, naj se zopet registrirajo, ako niso še dobili dela, kajti kdor se ne prijavi, se smatra, da je že dobil delo.

Mnogi uradniki posredovalnic svetujejo delavcem posebne vežbalne tečaje. Ti tečaji so pod vodstvom lokalnih šolskih oblasti in so popolnoma brezplačni. Delavci, ki imajo že nekoliko izurjenosti v dotični stroki, dobivajo v teh tečajih prosto vežbanje, ki jim bo v korist in jih vsposobi za posebno delo. Nadaljnje informacije o teh vežbalnih tečajih se dobe v uradih državne posredovalnice za delo (State Employment Service).

Common Council—FLIS.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODSEK:

Vincent Cainkar, predsednik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradishek, pomož. taj. ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. blagajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrich, prvi podpredsednik ..... 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik ..... 1559 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Podboy, Jr., prvi distriktni podpredsednik ..... Box 127, Strabane, Pa.
Camilus Zarnick, drugi distriktni podpredsednik ..... 3587 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klansek, tretji distriktni podpredsednik ..... 148 Prospect St., Oglesby, Ill.
Edward Tomsic, četrti distriktni podpredsednik ..... 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODSEK:

Math Petrovich, predsednik ..... 353 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cainkar ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olip ..... 231 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
Donald J. Lotrich ..... 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan ..... 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODSEK:

John Gorsek, predsednik ..... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbič ..... 18511 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Shular ..... Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratarich ..... 315 Toner St., Luzerne, Pa.
John Trčelj ..... Box 257, Strabane, Pa.

NADZORNI ODSEK:

Frank Zaitz, predsednik ..... 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malgai ..... 23 Westclox Ave., Peru, Illinois
Milan Medvešek ..... 18282 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Pogajanja med Francijo in Japonsko zaključena

Tokio, 8. maja. — Predstavnik vlade je naznanil, da so bila pogajanja med Japonsko in Francijo glede francoske Indokine zaključena. Dogovori, nanašajoči se na ekonomske odnošaje, bodo kmalu podpisani. Pogajanja so se pričela v decembru preteklega leta.

Siamske pritožbe proti Ameriki

Batavija, holandska Vzhodna Indija, 8. maja. — Vilas Osatananda, minister brez listnice v siamski vladi, se je pritožil zaradi ameriškega ekonomskega pritiska na Siam, ki se je pričel kot posledica nezadovoljnosti s politiko siamske vlade. Osatananda, ki je dospel sem, da uredi gotove zadeve, je omenil več slučajev, ko je Amerika zavrgla siamska naročila brez pojasnila.

Prisluškoval je

Elvira Popescu, slavna pariška igralka, je povabila na večerjo Tristana Bernarda. Bernard je namenoma zamudil, ker je bil slišal, da bo takoj po večerji bral svoje novo delo neki mlad francoski književnik.

Ko je prišel v predsobo že nekaj ur po večerji, je videl, da služabnik pri vratih dremlje. Potreplja ga po rami in meni dobrodušno:

"Jean, prisluškovali ste."

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja JOHN BURJA, doma v starem kraju iz vasi Brezje pri Kamniku. Prosim rojake širom Amerike če kdo ve za njegov naslov, ali če bo sam čital ta oglas, naj se javi na moj naslov: John Burja, R. D. 1, Library, Pa. —(Adv.)

MATERINSKI DAN

"In mother's memory
wear flowers white;
For living mothers,
flowers bright."

Te štiri vrstice je zapisala Ann Jarvis iz Philadelphije v počast njene pokojne matere in katere so začele naše vsedeželsko priznanje Materinskega Dneva, ki se je oficijelno pričel leta 1908.

To nedeljo bo na milijone mož, žensk in otrok nosilo bele ali živobarvne cvetice v znak priznanja in ljubezni do žene, katera je umrla, da bi oni živeli. Danes imajo ženske raje krasne šopke (corsages), posebno če so njihove matere še žive, kakor pa samo eno živobarvno ali belo cvetko, ki naj znači to kot poseben dan.

Izmed mnogih sezonskih cvetic, katere se nosi v čast umrli materi so nekatere: gladiole, tulipe, marjetice, vrtnice in nageljni. Skoro vse te cvetice se lahko dobi v živih barvah, katere pomenijo živo mater.

Moški bodo našli par "corn flowers", en sam rdeč nagelj ali rdečo vrtnico najbolj primerno gumbnico za živečo mater, ali pa belo marjetico in bel nagelj za moške, katerih mati je umrla.

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

ÉMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Vendar pa so mu dovolili, da je spekel svoj krompir v pepelu, nakar se je umaknil s svojo večerjo pod drevo, ki je stalo kakih sto metrov odondot. Deževalo ni nič, oblaki so bili izginili z neba in zvezde so se jasno svetile iz modre teme. Takrat je zaznal, da mora prenočiti tu, in je sklenil nadaljevati svoja poizvedovanja drugo jutro. Ves je bil strt od trudnosti; drevo mu je dajalo pač nekaj zaščite, razen če bi iznova pričelo deževati. Ali zaspati ni mogel; neprestano ga je mučila misel na to prostrano ječo, odpirajočo se v nočnem zraku, kjer se je čutil zaprtega. Zares je bila pametna misel Prusov, da so porinili semkaj tistih osemdesettisoč mož, ki so bili preostali od Chalonske armade. Polotok je utegnil meriti en kilometer dolžine in poldrug kilometer širine, dovolj, da brez težave stlačijo nanj ogromno, razkopljeno čedo premagancev. Maurice se je čisto jasno zavedal položaja: voda jih je obdajala od vseh strani — petja Meuse na treh straneh, na temeljni črti pa odvodni prekop, ki je spajal obedve strugi, ki sta bili druga drugi najbližji. Samo tukaj je bil izhod, most, ki ga je branila dvojica topov; saj pa tudi ni bilo lažjega nego nadzorovati to taborišče, vzlic njegovi obsežnosti. Že je bil zapazil na drugem bregu verigo nemških straž, po enega vojaka na vsakih petdeset korakov, ki je stal ob vodi, s poveljem, naj strelja na vsakega moža, ki bi poizkusil plavaje uiti. Zadanj so dirjali ulanci in tako tvorili zvezo med posameznimi stražami, in še dalje tam je štel pogled pruske polke, razkropljene v črnih vrstah po širokem polju, trojen, živ in gibčen zid, ki je oklepal ujeto armado.

Sicer pa Maurice vzlic svojim od nespanja široko odprtim očem ni videl ničesar razen teme, v kateri so se kresali tražni ognji. Vseeno, onostran bledega pasa Meuse, je razločal trdo senco stražnikov. V luči zvezd so stale njih črne postave pokoncu; in v pravilnih presledkih ga je dosegal njih grgrajoči klic, preteča stražna patrola, ki se je gubila v silnem šumenju reke. Vsa predvčerajšnja mora se mu je zopet vračala ob teh trdih, tujih zlogih, ki so se razlegali po lepi francoski noči z njenim zvezdnim nebom; in vračalo se je vse, kar je gledal pred dobro uro: visoka planota Illy-ska, še vedno pokrita s trupli, in zločesta slika Sedana, kjer se je bil ravnokar porušil svet. Ob tem važnem gozdnem robu je naslonil glavo na korenino; obup, ki ga je prejšnji dan popadel na Delaherche-vem divanu, ga je prijel iznova, in kar je še podžigalo bolest njegovega ranjenega ponosa in ga je mučilo v tem trenotku — je bilo vprašanje po jutrišnjem jutru, potreba, izmeriti padec in spoznati, kakšno opustošenje je napravil polom tega včerajšnjega sveta. Ali ni bila ta strašna vojska končana, ko je cesar izročil kralju Viljemu svoj meč? Pač, spominjal se je besed, ki sta mu jih odgovorila dva bavarska vojaka, ko sta spremljala jetnike v Iges: "Mi vsi, kar nas je na Francoskem, gremo zdaj nad Pariz!"

V polsnu mu je nagloma vzrastla prikazen dogodkov: cesarstvo pometeno in pregnano od burje splošnega sovraštva, ljudovlada, proglašena od izbruhu domoljubne groznice, dočim je podila bajka o letu 1792 svoje sence mimo njega: vojaki splošnega vstanka, in prostovoljne armade, ki so čistile domovinska tla od tujcev. Vse se je mešalo v njegovi ubogi, bolni glavi: zahteve zmagovalčeve, krutost zavojevatelja, premaganih trdovratna odločnost, da žrtvujejo poslednjo kapljo krvi, jetništvo osemdesetih tisočev mož, ki so bili tu, najprej na polotoku, nato v trdnjavah Nemčije, cele tedne, mesece, morebiti leta. Vse je pokalo ter se rušilo v brezmejni nesreči za vedno.

Klicanje straž je polagoma postalo glasnejše, oglašalo se je njemu nasproti in se nato gubilo v daljavi. Zbudil se je bil ter se obračal na trdi zemlji, ko je strel iz puške pretrgal globoko tišino. Smrtno grgranje se je začulo v temni noči; voda je vzbrizgnila, slišala se je kratka borba človeškega trupla, ki se je potapljalo naravnost kakor sveča. Očividno je dobil kak nesrečnik kroglo v sredo prsi, ko je skušal preplavati Meuso in pobegniti.

Ko je drugo jutro vstajalo solnce, je bil Maurice že na nogah. Nebo je bilo ostalo jasno; naglo se je odpravil, da poišče Jeana in tovariše od svoje kompanije. Za hip ga je obšla misel, da bi zopet prehodil notranjost polotoka; nato je sklenil iti ob njegovem skrajnem robu do kraja. Ko je stal na bregu prekopa, je zapazil ostanke 106. polka, kakih tisoč mož, ki so taborili na pobočju, kjer je le redka vrsta topolov dajala nekoliko sence. Če bi se bil prejšnji večer obrnil na levo, namesto da je šel naravnost, bi bil takoj našel svoj polk.

Skoraj vsi linijski polki so se bili nakopičili ob tem nabrežnem pobočju, ki se vleče od Tour-a Glaire do gradu Villette in ob nekem meščanskem posestvu, ležečem proti Doncheryu in obdanem s par starimi barakami. Vsi so bivakovali pri mostu, v bližini edinega izhoda, sledeči tisti težnji po svobodi, ki veleva velikim čedam, da silijo proti vratom svojih staj.

Jean je veselo vzkliknil:

"Ah, tak si se vendar našel! Menil sem že, da ležiš v vodi!"

Bil je tu, z vsemi, kar jih je ostalo od njegove čete: Pache, Lapoulle, Loubet in Chouteau. Ti štirje so bili prenočili pod nekimi vrati v Sedanu in se našli tukaj združene po sili one velike metle. Sicer pa kompanija ni imela razen korporala nobenega poveljnika več, ker je smrt pokosila seržanta Sapina, poročnika Rochasa in stotnika Beaudouina. In dasi so bili zmagovalci razveljavili šarže ter ukazali, da jetniki dolgujejo pokorščino le nemškim častnikom, vendar se naša četvorica zato ni manj tesno oklenila Jeana, vedoč, da je previden in izkušen in da mu je dobro slediti v težavnih položajih. In tako je vladala to jutro sloga in dobra volja vzlic neumnosti tega in upornosti onega med njimi. Jean jim je najprej poiskal skoraj suho mesto med dvema strugama, za nočevanje; tja so legli, ker so imeli vsi skupaj samo še eno šotorovo platno. Nato si je priskrbel lesa in kotel, in Loubet jim je skuhal kave, ki jih je poživila s svojo prijetno gorkoto. Dežja ni bilo več, obetal se je krasen dan, imeli so še nekoliko suhorja in slanine; in vrhutega je bilo po Chouteau-ovih besedah pravcato veselje, da niso bili več primorani ubogati predstojnike in so smeli postopati, kakor se je komu ljubilo. Kaj za to, če so bili zaprti, saj je bilo prostora. Sicer pa je bilo rečeno, da v dveh ali treh dneh odrinejo. Tako je ta dan, četrti v mesecu—bila je nedelja—minil ob splošnem zadovoljstvu.

Maurice sam, pomirjen, odkar je bil našel tovariše, je trpel samo zaradi pruskih vojaških godb, ki so vsako popoldne igrale na drugi strani prekopa. Proti večeru se je slišalo tudi petje v zboru. Videli so se vojaki, ki so pohajkovali onostran stražnje vrste v majhnih skupinah in praznovali nedeljo z visokim, počasnim petjem.

(Dalje prihodnjič)

John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, in L. T. Putman (desno), predstavnik operatorjev iz južnih držav, pri zaslišanju pred posebnim senatnim odsekom. Nekaj ur pozneje so se operatorji z juga podali pred unijo in naznanili obnovo obrata.

KRUH

Lojze Novak

Daleč za mano je že čas, ko me je oče spremil na potu v svet — v Ljubljano na kolodvor. V roki sem nosil kovčeg, ki ga je pred kdove koliko leti sam nosil po svetu, in tak kovčeg iz lepenke, prevlečene s pisanim platnom. Mati je bila vložila vanj nekaj oblačil. Čeprav sem bil še majhen deček, saj sem bil komaj zapustil šolske klopi, sva se z očetom ob vlaku možato poslovila in ločila. V resnici pa bi bil rajši, ko da sem stopil v vlak, na skrivnem kakor ptiček zletel v čudovito lepi pogled, s katerim me je oče vsega zaobjel za slovo in se v njem, v svetu dobrote same — izgubil za vedno. V vlaku sem se pod vtisom tega očetovega objema spomnil, kako sem nekoč zakrivil, da je moral oče brez kruha in brez malice v tovarno na težko delo strojnega ključavničarja. Da, takrat, ko sem se bil prvič peljal v vlaku, sem si bil do podrobnosti obnovil tisti dogodek in morda prav zato, ker sem si ga obnovil še kot majhen deček, ga še zdaj lahko živo obnavljam.

Otroci smo v svitu pločevinaste petrolejke končavali šolske naloge, oče je s pipo lončenko v ustih prebiral časopis, mati ob njem pa je v peharju cufala kokošje perje, da se nam je zdaj pa zdaj kaka mucka prilepila na zmerom mokre nosove. Brž smo pospravili šolske zvezke in jeli priganjati očeta, da bi nam pripovedoval o svojih doživljajih iz vandrovskih let. In res je kmalu odložil časopis, ki ga je držal pred sabo pod senčnikom svetilke, se zravnal, da mu je — bil je izredno visok mož — glava tonila v temni senci nad senčnikom, otroci pa smo od razsvetljene mize iskali obrise njegovega obraza ter z napetimi ušesi, da so kar strigla, poslušali njegovo pripovedovanje.

"Harigata, Pepa", se je obrnil k materi in si z ustnikom pipe pogladil košate brke, "veš, danes, ko je Rozman pripovedoval o tem, kdaj je bil kot vandrovec najbolj lačen, sem se spomnil še sam najbolj lačnega dne svojih vandrovskih let, ki pa je bil hkratu najbolj siti dan vsega mojega življenja. Bilo je takrat, ko sem se po desetih letih vandrovanja vračal iz Štetina na Nemškem domov proti Kranjski. Četudi nisem imel pravega doma več, me je vendar jelo močno vleči domov. Spešil sem tako, da si nisem utegnil spotoma kaj zaslužiti; koliko pa smo vandrovci prihranili, kadar smo delali, pa že veš," se ji je nagajivo zasmejal.

"O, vem, vem!" je vzdihnila mati. Saj ji je bilo, tako varčni ženski, še za tistimi očetovimi zapravki hudo, ki jih je potrošil v veselih družbah kot mlad fant, ko ga še niti poznala ni.

"Nič ne veš!" je presekal njene vzdihe in nadaljeval: "V Bišofshofnu na Solnograškem sem na večer, potem ko sem se v jerpergi za vandrovce dobro navečerjal, šel spat na visok stog slame; v jerpergi je bilo preveč krojačev, s katerimi se nisem hotel družiti. Ponoči, ko sem se prevrgel, sem v spanju drčnil s stoga in se na lepem znašel v naročju dekleta, ki si je bilo postlalo na slami ob vznožju."

"Zdaj pa kar tiho! Otroci spat!" je mati ostro zagrozila njemu in nam.

"Ne bodi no taka", jo je smeje se miril oče, "pozabil sem, da tudi to že veš. Nu, naprej! — Ko sem se rano zjutraj lepo poslovil od dekleta, sem takoj začel urno striči proti Visokim Turam. Takrat še ni bilo železnice čez Ture, pa bi mi tudi nič ne bila pomagala, saj nisem imel krajcarja v žepu. Filajzen, poln orodja, je udarjal po boku h koraku kakor činele, da sem kar zastavno korakal skozi vasi. Kmetje in obrtniki, ki so me po trdem klobuku in filajznu spoznali, da sem ključavničar, so me klicali, naj jim grem to ali ono popravit, pa se nisem zmenil zanje, četudi sem bil že lačen; gnalo me je dalje proti Kranjski. Na večer sem prišel utrujen pod vznožje Visokih Tur. Ves dan nisem kaj jedel, pa vendar nisem čutil kaj hudega gladu, preveč sem bil utrujen. Zaril sem se v kopico sena, da so mi samo glava in stopala molela iz nje. Zaspal sem bil tako trdno, kakor od tedaj nikoli več. Ali zjutraj, hardigata! . . . Sonce je že sijalo na prostrano pokošeno jaso, ko me je sladko spečega nekaj močno sunilo v rebra, da sem nečloveško zarjul in ko gad planil izpod kopice. Hkrati pa je zarjul še nekdo drug — kmetica, ki je hotela z vilami za seno raztrositi kopico, bi me bila skoraj nabodla. Ko sem dojel dogodek, me je popadel krčevit smeh, kmetica pa je vsa prestrašena vreščaje bežala — bežala ko vihra in izginila v gozdu. Smeje sem se obul, obesil nase filajzen in začel stopati po slabi stezi navkreber, na planino Malence."

"Svež, mrzel planinski zrak je vel s planine in mi docela obudil želodec k zavesti; začel je vedno bolj godrnjati in me opozarjati, da prejšnji dan ni imel kaj delati, saj sem zadnjikrat jedel, ko sem večerjal v jerpergi v Bišofshafnu. Od tam pa do vznožja Visokih Tur nisem bil naletel na nobeno jerpergo več. Počutil sem se vedno bolj oslabljenega. Filajzen, ki mi je, ko sem sklonjen rinil po strmem pobočju na vkreber, zmerom uhajal z boka naprej, me je zdaj tolkel po stegnu ter mi pregnal še tisto malce dobre volje, ki je ni pregnal prazni želodec. Le ko sem silno utrujen in že hudo gladen v veliki višini dospel iz gozdov na planino, me je razgled na pokrajino in dežele za menoj tako prevzel, da sem za kratek čas pozabil na glad. Od svojega dvanajstega leta, ko me je bogati očim pognal od hiše z besedami: Zdaj pa pojdi, pa glej, da ne boš gledal na uro, kdaj bo čas za vrnitev, nisem več jokal. A takrat, tam gori, na tisti planini sem spet zajokal — zajokal zaradi lepote sveta, ki je ležal pod menoj, zaradi pogleda na dežele, ki sem jih videl v sivi daljavi in ki sem jih v desetih letih vse prehodil križem kražem. Še in še se je stiskalo srce in mi poganjalo blagodejne solze v oči. Gledal in gledal bi te prostrane dežele brez mej, toda glad je vedno bolj jemal moč očem; pogled mi je postajal moten. Pobral sem se in mahedravo klecal navkreber. Mračilo se je že, ko sem se privlekel na prelaz na vrhu. Kako sem bil zavzet, ko sem ob vznožju malega grebena zagledal razdrapano kočo, na njej pa napis: Gasthaus zum letzten Netsch! Gostilna — v žepu pa nič! Ta ugotovitev mi je želodec še bolj razdražila. Onemogel sem obležal, naslonjen ob skalo, in se zagledal v idilično cerkvico in kočo.

"Prav ti je, nikoli nisi štedil! Še danes si tak," ga je bolj za šalo kakor zares zbodla mati.

"S čim naj pa štedim, ko mi vzameš do zadnjega krajcarja vso plačo?" jo je podražil.

"Si bil kdaj lačen, odkar sva se vzela?" ga je vprašala ponosno z zavestjo dobre gospodinje.

"Pepa — čast in hvala ti! Res je! Lačen nisem bil nikoli pri tebi! Belega kruha imam vedno dovolj," ji je priznal z vso iskrenostjo in jo poplačal še z ljubečim pogledom. "Nu," je potem nadaljeval, "ko tako ležim na zeleni trati, se odpre okence koče, skozenj pa nekdo pomoli svojo kuštravo glavo."

"Kumans ajni," mi hripavo zahrešči, nato pa povleče glavo nazaj. Ko se nisem odzval, je stopil iz koče hudo razcapan, obrit, starejši mož in me jel vsiljivo vabiti, češ: polič vina pa malo jedače dobro de. Branil sem se na vse pretege, kajpak ker nisem imel denarja. Ali mož je še in še silil vame, naj vstopim, da se bova kaj pomenila. Ni mi kazalo biti še naprej nevljuden pa sem se težko skobacal na noge ter šel za njim. Sedel sem za mizo. Šel je v čumnato, iz katere se je vrnil s poličem vina v rokah in ga postavil predme na mizo, čez čas pa je prinesel še skledo zelja, v katerem je tičal velik kos svinje. Obšel me je strah—pojem naj vse to in popijem, potem pa zbežim? Še nikoli nisem zagrešil kaj takega, danes bom prvikrat in bog dal, da bi bilo tudi zadnjikrat — to je bila moja odločitev. Potegnil sem skledo k sebi in jel, od slabosti in strahu tresoč se, jesti. Vsak grižljaj posebej me je tiščal v želodcu, ki je bil menda tudi tako prešinjen strahu, da se je upiral sprejemati zalogaje, ki sem jih metal vase. Navzlic temu sem pospravil in popil vse in zdaj samo še čakal na ugodno priliko, da jo bom lahko neopaženo popihal, ali . . . Mož je presedel in začel pripovedovati. "Veste, župnik sem, tak pregnan župnik, vam kar po pravici povem. Pa oštir sem tudi. Nikar ne mislite, da sem vam dal jedačo in pijačo zastonj. To mi plača deželna blagajna. Vsak vandrovec, ki gre tu gor čez na Koroško ali pa na Solnograško, dobi jedače in polič vina, da ne bi lačni kradli po vaseh. Prav nespametni bi bili, če bi bili jed in pijačo odklonili."

"Hardigata, sem zaklel v mislih ves prepaden. S tolikim strahom sem zmetal vase vse to, da mi zdaj ko kamen leži v želodcu, namesto da bi bil použil v vsem miru, počasi in z vso slastjo! Zdaj šele mi je v resnici postajalo slabo! Ves nesrečen sem se mu zahvalil in se poslovil. Spat me je poslal v šupo za kočo, tam sem tudi pustil vse, kar sem pojedel in popil. Zgodaj zjutraj pa sem se, četudi sem bil zelo slab, jel spuščati doli na Koroško. Nu, pa reci, Pepa, kaj, če ni bil to moj najbolj lačni in najbolj siti dan v življenju," je končal pripovedovanje.

"Ne bodi hud, Lojz", je dejala mati. "Toliko, kolikor si ti delal, pa dobro delal in dobro zaslužil, bi ti res nikoli ne bilo treba biti lačen. Lahkomiseln si bil vedno, pa je!"

"Kaj to, če sem bil kdaj lačen jaz, važno je, da nama otroci niso nikoli lačni," jo je moško zavrnil. Toda mati, ki je vedela, da delavski otroci nikoli niso kruha siti — tega nesrečnega kruha, ki ga je morala zmerom tako skrbno rezati, da je izhajala od peke do peke, ki jo je opravljala točno vsak petek popoldne, je bolj zbadljivo, ko očitajoče menila:

"Kar vprašaj jih, ali so siti!"

Seveda je mislila ali smo siti kruha. In res nam je oče, prepričan, da bo naš odgovor njemu pritrdil, važno in z veliko radovednostjo zastavil vprašanje:

"Nu, otroci, pa povejte — ste lačni?"

"Sem! Lačen sem!" sem bleknil. Debelo me je pogledal in dih mu je zastal od začudenja, čez čas pa je velel materi:

"Mama, daj jim kruha!"

Mati, vsa zavzeta nad nemogočo zahtevo, ki bi ji bila postavila njen določeni gospodinjski red na glavo, je odločno odklonila:

"Kaj ti pade v glavo! Kruha po večerji! Kje ga bom pa jemala!"

Zdaj se je težka očetova desnica dvignila in kakor kij, z vso močjo udarila po mizi, da je petrolejka v loku ugašena odletela v kot.

"Kruha jim daj!" je zadonelo povelje orjaka po sobi, da sta v temi zavladala preplah in smrtna tišina, ki jo je motilo samo še glasno bitje src matere in nas otrok. Tiho se je dvignila in se dotipala v temi v kuhinjo. Vrnila se je s svečo in slabo polovico hlebca kruha v rokah. Povsem mirna je odrezala pet kosov in nam jih dala. Nismo se upali seči po njih. Mati pa je ostali krajec pokazala očetu:

"Vidiš, samo toliko ga je še, jutri pojdeš brez kruha ... mal ce v tovarno. To ga ... maj za otroke za zajtrk."

Nič ni rekel. Mirno je ... svojo pipo. Ko pa je ... gl: po kosih kruha, nas je ... drilno pozval:

"Otroci, vzemite in jejte, ... tem pa spat!"

Zjutraj smo posedli k ... Kmalu je prišel še oče ... ne in prisedel. S strahom ... pričakoval, kako bo. Dobil ... ga vsak majhen košček, ... nič. Kakor da bi nikoli ne ... kruha h kavi, jo je popil ... ce, si prižgal pipo, malo ... in ko da snoči nič hudega ... lo, mirno vstal in — brez ... lice zadovoljno odšel v ... jaz pa s hudo obteženo ... v šolo.

Zvečer pa je mati narezala ... se mladega kruha in jih ... la n krožnikom; očetu ... lik kos. Ko je prisedel, ... zagledal vanj, lepo pogledal ... ter in ji ves nasmejan dej...

"Nu, Pepa, ali ni res, da ... mo pri tebi vedno belega ... dovolj!"

"Tiho zdaj! Danes si ga ... krat stredal! Otroci jejte!"

Spor je bil poravnan. ... spet večer; pripovedoval je ... ko nam je dobil mamo.

Naročite Mladinski list, boljši mesečnik za ... mladino!

The Modern Encyclopedia

KNJIGA VSEBUJE:
22,000 RAZLAG in 1200 SL...

Najnovejša svetovna ENCYKLOPEDIA, v ... more vsakdo kakoršnegakoli poklica najti ... lago vsake besede spadajoče v njegovo ...

CENA SAMO $2 (Poštnina plačana.)

KNJIGA VSEBUJE 1334 STRANI in JE OK... V PLATNO VEZANA — SKORO NEVERJET... JE, DA JE MOGOČE TAKO NAJPOPOLN... KNJIGO DOBITI ZA TAKO ZMERNO ...

KNJIGARNA SLOVENIC PUBLISHING C...
216 West 18th Street, New York, ...

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, ... koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prv...

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE · CHICAGO, ILL.

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto ... prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni ... nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 ... eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 ... tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, ... da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša last... gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti č... SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj ... tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sk... naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ... stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnike.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	3.60	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	
4 tednike in	1.20	4 tednike in	
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ... Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša last...

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.......

1) Ime .... Čl. društva št. ....

Naslov ....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) .... Čl. društva št. ....

3) .... Čl. društva št. ....

4) .... Čl. društva št. ....

5) .... Čl. društva št. ....

Mesto .... Država ....

Nov naročnik .... Star naročnik ....